

ẢNH HƯỞNG CỦA DỊCH BỆNH COVID-19 ĐẾN NGÀNH DU LỊCH NINH BÌNH

Nguyễn Quảng Nam^{1*}, Nguyễn Văn Song²

¹*Văn phòng Điều phối Nông thôn mới tỉnh Ninh Bình*

²*Khoa Kinh tế và Phát triển nông thôn, Học viện Nông nghiệp Việt Nam*

*Tác giả liên hệ: nqnam.vnua@gmail.com

Ngày nhận bài: 27.09.2022

Ngày chấp nhận đăng: 27.01.2023

TÓM TẮT

Du lịch được xác định là ngành kinh tế mũi nhọn của tỉnh Ninh Bình. Du lịch cũng là ngành kinh doanh, dịch vụ nhạy cảm trước sự ảnh hưởng của dịch bệnh. Trong những năm gần đây, khi đại dịch Covid-19 bùng phát, ngành du lịch Ninh Bình chịu ảnh hưởng nặng nề. Mục tiêu của bài báo là phân tích ảnh hưởng của đại dịch Covid-19 đến ngành du lịch tỉnh Ninh Bình. Dữ liệu được thu thập từ 50 cơ sở kinh doanh dịch vụ du lịch, 200 lao động ngành du lịch và 20 cán bộ quản lý du lịch trên địa bàn hai huyện Hoa Lư, Gia Viễn của tỉnh Ninh Bình. Kết quả khảo sát, phân tích số liệu cho thấy: Covid-19 làm giảm 70-80% lượng du khách, qua đó ảnh hưởng tiêu cực đến doanh thu của ngành du lịch và các doanh nghiệp du lịch, nhiều lao động ngành du lịch mất việc làm, phải chuyển đổi sang công việc khác. Tuy vậy, số cơ sở lưu trú không giảm đi mà có xu hướng tăng nhẹ. Từ kết quả nghiên cứu, một số giải pháp được đề xuất nhằm khắc phục những ảnh hưởng tiêu cực của đại dịch Covid-19.

Từ khoá: Ảnh hưởng, Covid-19, kinh doanh, dịch vụ, du lịch Ninh Bình.

Impact of Covid-19 Pandemic on Ninh Binh's Tourism

ABSTRACT

Tourism has been identified as a key economic sector of Ninh Binh province. Tourism is also a service business sensitive to impact of the epidemic. The Covid-19 pandemic has caused a huge impact on Ninh Binh's tourism industry in recent years. The purpose of this article was to clarify the impact of the Covid-19 pandemic on Ninh Binh tourism. The data was collected from 50 tourism service businesses, 200 tourism industry workers and 20 tourism managers in Hoa Lu and Gia Vien districts of Ninh Binh province. The survey results show that Covid-19 reduced 70-80% of visitors, thereby affecting negatively the revenue from tourism businesses. Many tourism workers lost their jobs or had to switch to other jobs. However, the number of accommodation establishments did not decrease but increase slightly. From the results, several solutions have been proposed from the research results to overcome negative impacts of the Covid-19 pandemic.

Keywords: Covid-19 pandemic impact, business, service, tourism, Ninh Binh province.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Du lịch là ngành kinh tế quan trọng đóng góp gần 10% GDP cho Việt Nam (World Bank, 2020). Tuy nhiên, du lịch cũng là ngành nhạy cảm và chịu ảnh hưởng lớn từ sự tác động của dịch bệnh (Chen & cs., 2007; ILO, 2020; Đại học Kinh tế quốc dân, 2020; Reddy & cs., 2020). Đại dịch Covid-19 bùng phát đã gây hoang mang trong cộng đồng, khiến nhu cầu thăm quan du lịch giảm mạnh (Nashirah & Sofian, 2020). Do

đó, đại dịch đã làm ảnh hưởng lớn đến doanh nghiệp và người lao động Việt Nam (ILO, 2020; Nguyễn Thị Thanh Hương & Nguyễn Thị Hương Giang, 2020). Doanh thu, hiệu suất sử dụng phòng giảm mạnh, khách hàng hủy hợp đồng hay cân đối tài chính là những thách thức rất lớn mà doanh nghiệp du lịch phải đối mặt (Phạm Trương Hoàng & cs., 2020; Nashirah & Sofian, 2020). Từ đầu năm 2020 đến nay, do ảnh hưởng của đại dịch Covid-19, du lịch Việt Nam nói chung và tỉnh Ninh Bình nói riêng bị thiệt

hại nặng nề, lượng du khách đặc biệt là khách quốc tế đến thăm quan Ninh Bình giảm mạnh, nhiều doanh nghiệp du lịch phải tạm dừng hoạt động, đối mặt với nhiều thách thức như: Khách hàng hủy hợp đồng, chi phí kinh doanh và nhân sự tăng, vốn vay đến kỳ trả, biến động về nhân sự (Phạm Trương Hoàng & cs., 2020). Đại dịch Covid-19 khiến doanh thu của các cơ sở dịch vụ du lịch giảm đột ngột, thu nhập của người lao động giảm gây ra hậu quả cho toàn chuỗi giá trị du lịch (Unesco, 2021). Một số nghiên cứu đã phân tích, thống kê về ảnh hưởng của dịch bệnh Covid-19 đến ngành du lịch Việt Nam trên các khía cạnh, bao gồm doanh thu, lượng du khách, doanh nghiệp, cơ sở lưu trú, lao động (Tô Trung Thành & Bùi Trinh, 2020; Lê Kim Anh, 2020). Kasare (2020) cũng cho rằng lao động thất nghiệp, doanh nghiệp phá sản, thất thu và thâm hụt ngân sách là những hậu quả nghiêm trọng thường gặp do đại dịch Covid-19 gây ra cho ngành du lịch.

Mặc dù có nhiều nghiên cứu đánh giá về ảnh hưởng của Covid-19 đến ngành du lịch tại Việt Nam và một số tỉnh nhưng chưa có nghiên cứu đánh giá về ảnh hưởng của đại dịch Covid-19 đến ngành du lịch Ninh Bình. Vì vậy, nghiên cứu này nhằm phân tích ảnh hưởng của Covid-19 đến lượng du khách, doanh thu, doanh nghiệp và người lao động làm du lịch, từ đó đề ra các giải pháp phục hồi và phát triển ngành du lịch của tỉnh Ninh Bình.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Nguồn số liệu

2.1.1. Số liệu thứ cấp

Số liệu thứ cấp được thu thập qua các công bố khoa học như: các bài báo của các tạp chí có uy tín trong và ngoài nước; các báo cáo khoa học tại các hội thảo của UNESCO, Ủy ban nhân dân tỉnh Ninh Bình, Sở Du lịch tỉnh Ninh Bình, Sở Y tế tỉnh Ninh Bình về du lịch trên địa bàn tỉnh Ninh Bình và tình hình Covid-19 trên địa bàn tỉnh từ năm 2019 đến tháng 8/2022.

2.1.2. Số liệu sơ cấp

Số liệu sơ cấp được thu thập qua phỏng vấn trực tiếp ngẫu nhiên 20 cán bộ quản lý, 50

khách sạn, doanh nghiệp, cơ sở kinh doanh dịch vụ lưu trú, đưa đón khách, tổ chức thăm quan; 200 lao động đang làm trong ngành du lịch hoặc đã chuyển đổi sang ngành nghề khác do đại dịch Covid-19 tại hai huyện Hoa Lư, Gia Viễn thuộc tỉnh Ninh Bình nhằm thu thập thông tin tổng quan. Hoa Lư và Gia Viễn là hai huyện có số khu, điểm du lịch nổi tiếng đứng đầu tỉnh, đặc biệt có khu quần thể Tràng An được UNESCO công nhận là di sản văn hóa và thiên nhiên thế giới.

2.2. Phân tích và xử lý số liệu

Nghiên cứu sử dụng phương pháp thống kê mô tả nhằm mục đích mô tả thực trạng phát triển du lịch, tình hình dịch bệnh Covid-19 ảnh hưởng đến lượng khách, doanh thu, doanh nghiệp, cơ sở kinh doanh dịch vụ du lịch và người lao động hoạt động trong lĩnh vực du lịch tại Ninh Bình. Phương pháp so sánh trước và sau được sử dụng nhằm làm rõ sự khác biệt, thay đổi của các đối tượng điều tra trong thời gian 3 năm (2017-2019) trước khi đại dịch Covid-19 xuất hiện và 3 năm (2020-2022) sau khi đại dịch Covid-19 xuất hiện.

2.3. Chỉ tiêu phân tích

Nghiên cứu sử dụng ba nhóm chỉ tiêu, gồm: (1) các chỉ tiêu đánh giá chung về diễn biến của Covid-19, (2) thực trạng ngành du lịch Ninh Bình, (3) ảnh hưởng của Covid-19 đến ngành du lịch Ninh Bình.

3. KẾT QUẢ VÀ THẢO LUẬN

3.1. Thực trạng du lịch Ninh Bình

Ninh Bình là tỉnh nằm ở phía Nam vùng đồng bằng sông Hồng, cách thủ đô Hà Nội khoảng 90km, có địa hình đa dạng: vừa có núi, đồng bằng và ven biển. Toàn tỉnh có 3/4 diện tích là đồi núi, địa hình karst đa dạng, hệ động thực vật phong phú. Diện tích tự nhiên khoảng 1.400km² (Thu Hoài, 2022). Ninh Bình là cầu nối quan trọng trong giao lưu kinh tế - thương mại - du lịch và văn hóa giữa hai miền Nam Bắc. Ninh Bình nằm trên tuyến đường sắt, đường bộ, đường cao tốc xuyên Việt. Toàn tỉnh

có nhiều hang động nước, tiêu biểu như: Khu du lịch sinh thái Tràng An có khoảng 67 hang động, khu du lịch Tam Cốc - Bích Động có khoảng 10 hang động, khu bảo tồn thiên nhiên đất ngập nước Vân Long có khoảng 12 hang động (UBND tỉnh Ninh Bình, 2018). Ninh Bình có diện tích rừng lớn nhất so với các tỉnh đồng bằng sông Hồng với trên 29 nghìn hecta. Vườn quốc gia Cúc Phương tại Ninh Bình thuộc loại rừng nhiệt đới điển hình, là nơi sinh sống của gần 2.000 loài thực vật bậc cao và khoảng 2.600 loài động vật. Ngoài ra, rừng đặc dụng núi đá Hoa Lư và rừng ngập mặn ven biển Kim Sơn có hệ sinh thái và cảnh quan phong phú, nhiều loài động thực vật quý hiếm có tên trong sách đỏ Việt Nam và thế giới như cò mỏ thìa, rẽ mỏ thìa (UBND tỉnh Ninh Bình, 2018). Khu bảo tồn thiên nhiên đất ngập nước Vân Long với diện tích 2.643ha là khu bảo tồn thiên nhiên đất ngập nước lớn nhất Đồng bằng Bắc bộ, tồn tại 722 loài thực vật, 39 loài động vật, riêng về chim có 100 loài chim. Đây là nơi bảo vệ loài Voọc Mông trắng - loài linh trưởng quý hiếm có tên trong sách đỏ thế giới, nơi sở hữu 2 kỷ lục của Trung tâm Sách kỷ lục Việt Nam, là nơi có số lượng cá thể Voọc Mông trắng nhiều nhất (150 cá thể) và nơi có bức tranh tự nhiên lớn nhất. Ninh Bình có hai mỏ nước khoáng nóng là suối nước khoáng nóng Kênh Gà có nhiệt độ 53°C và suối khoáng Cúc Phương có nhiệt độ 36°C thích hợp cho du lịch nghỉ dưỡng, chữa bệnh kết hợp với vui chơi giải trí. Ninh Bình có khoảng 18km bờ biển tại huyện Kim Sơn, là một bộ phận quan trọng của Khu Dự trữ sinh quyển thế giới liên tỉnh Đồng bằng sông Hồng (UBND tỉnh Ninh Bình, 2018). Ninh Bình có 1.499 di tích lịch sử văn hóa, trong đó có 346 di tích đã được xếp hạng, bao gồm: 79 di tích xếp hạng cấp quốc gia (trong đó có hai di tích quốc gia đặc biệt) và 267 di tích xếp hạng cấp tỉnh. Một số di tích lịch sử văn hóa quan trọng, bao gồm: Cố đô Hoa Lư, Đền thờ Vua Đinh Tiên Hoàng, Đền thờ Vua Lê Đại Hành, Đền Thái Vi, Chùa Bái Đính, Chùa Bích Động, Chùa Non Nước, Nhà thờ đá Phát Diệm, Chùa Địch Lộng, Đền Thánh Nguyễn. Toàn tỉnh có 312 di sản văn hóa phi vật thể, trong đó có 225 lễ hội. Một số lễ hội tiêu biểu bao gồm: Lễ hội chùa Bái Đính, Lễ hội Hoa

Lư, Lễ hội Đền Thái Vi, Lễ hội Tràng An (UBND tỉnh Ninh Bình, 2018). Hàng năm các lễ hội thu hút hàng vạn khách du lịch đến tham quan du lịch và dự các lễ hội.

Ninh Bình cũng là vùng đất lưu giữ được nhiều làng nghề truyền thống có lịch sử lâu đời. Toàn tỉnh có 76 làng nghề được công nhận cấp tỉnh, tiêu biểu: thêu ren Văn Lâm, chế biến cói mỹ nghệ Kim Sơn, chế tác đá mỹ nghệ Ninh Vân, gốm sứ Giao Thủy, gốm cổ Bồ Bát (UBND tỉnh Ninh Bình, 2022).

Tại kỳ họp lần thứ 38 của Ủy ban Di sản thế giới (UNESCO) tổ chức tại Doha Qatar năm 2014, Quần thể danh thắng Tràng An chính thức được UNESCO ghi danh là Quần thể Di sản Văn hóa và Thiên nhiên thế giới. Đây là một trong 31 Di sản hỗn hợp của thế giới và là di sản hỗn hợp thứ 11 của châu Á Thái Bình Dương, đồng thời là di sản hỗn hợp đầu tiên của Việt Nam và khu vực Đông Nam Á được UNESCO công nhận cả hai tiêu chí Văn hóa và Thiên nhiên thế giới (Báo Ninh Bình, 2015).

Tính đến thời điểm cuối năm 2021, trên địa bàn tỉnh có 705 cơ sở lưu trú du lịch, với 9.084 phòng, trong đó có 01 cơ sở đạt tiêu chuẩn 5 sao; 39 cơ sở đạt tiêu chuẩn từ 1-4 sao; hình thành 17 khu du lịch, điểm du lịch; có 19 công ty lữ hành du lịch đã được cấp phép, trong đó có 02 công ty lữ hành quốc tế. Tổng số nhân lực du lịch trên địa bàn là 14.500 người, trong đó có 4.000 lao động trực tiếp (Sở Du lịch Ninh Bình, 2022).

3.2. Diễn biến dịch bệnh Covid-19

Tháng 8/2021, Ninh Bình ghi nhận ca nhiễm Covid-19 đầu tiên trong cộng đồng, đến tháng 8/2022 đã có 104.163 ca mắc Covid-19, trong đó 102 người đã tử vong vì Covid-19. Đến tháng 8/2022, toàn tỉnh đã tiêm 2.599.723 mũi vaccin. Số lượng người trong độ tuổi lao động (trên 18 tuổi) bao phủ mũi thứ 3 chiếm tỷ lệ 91,76% dân số trong độ tuổi, bao phủ mũi thứ 4 chiếm tỷ lệ 48,9% dân số trong độ tuổi (Trung tâm Kiểm soát bệnh tật tỉnh Ninh Bình, 2022). Tháng 9/2022, dịch bệnh đã được đẩy lùi nhờ thực hiện đầy mạnh tiêm vaccin Covid-19 và thực hiện các biện pháp phòng chống dịch, nhưng do nhiều biến thể

của Covid-19 lây lan nhanh nên tình hình dịch bệnh còn đang diễn biến phức tạp (Cổng Thông tin điện tử Bộ Y tế, 2022).

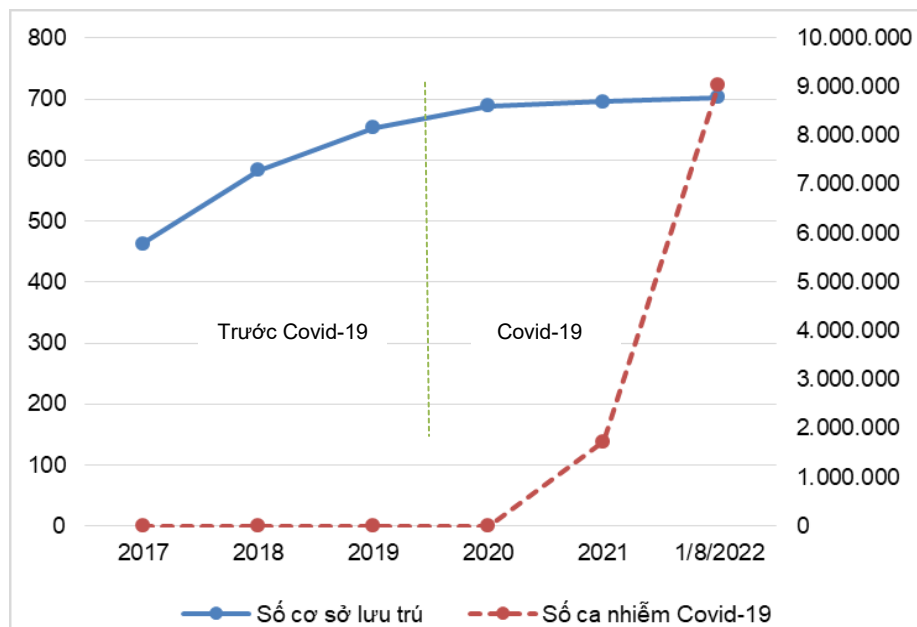
3.3. Ảnh hưởng của diễn biến dịch Covid-19 đến ngành du lịch tỉnh Ninh Bình

- Ảnh hưởng của diễn biến Covid-19 đến doanh nghiệp du lịch

Hiện nay, trên địa bàn tỉnh có 705 cơ sở lưu trú du lịch, với 9.084 phòng, trong đó có 39 cơ sở đạt tiêu chuẩn từ 1-4 sao; 01 cơ sở đạt tiêu chuẩn 5 sao; hình thành 17 khu du lịch, điểm du lịch; có 19 công ty lữ hành du lịch đã được cấp phép, trong đó có 02 công ty lữ hành quốc tế (Sở Du lịch Ninh Bình, 2022). Giai đoạn 2010-2020, bên cạnh các dự án, công trình du lịch được đầu tư bằng nguồn ngân sách nhà nước, tỉnh Ninh Bình đã khuyến khích, kêu gọi các doanh nghiệp tư nhân đầu tư vào lĩnh vực dịch vụ, thương mại gồm 90 dự án với tổng mức 7.639 tỷ đồng. Nhiều dự án được triển khai tích cực, đúng tiến độ và đưa vào khai thác phục vụ khách du lịch có hiệu quả, có thể kể đến như: Khách sạn The Reed, Khu nghỉ dưỡng Emerald, khách sạn Hoàng Sơn - Peace, khách

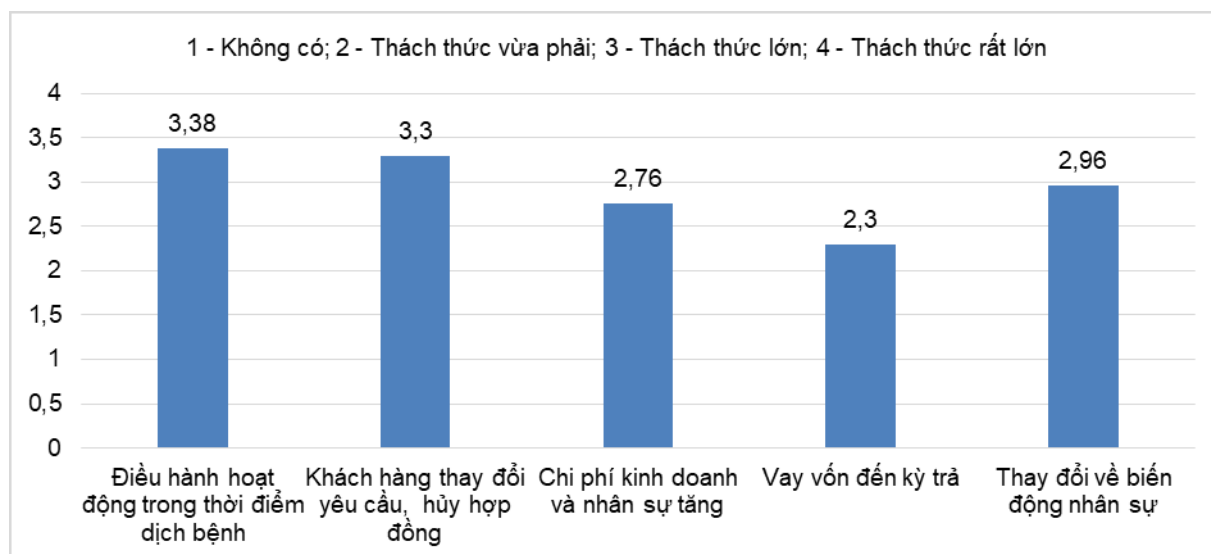
sạn Legend; các cơ sở vui chơi giải trí, mua sắm như: phố cổ Hoa Lư, sân golf Tràng An, sân golf Hoàng Gia.

Năm 2020, đại dịch Covid-19 xâm nhập vào Việt Nam đã khiến khoảng 450/690 cơ sở lưu trú đóng cửa tạm dừng hoạt động (Sở Du lịch Ninh Bình, 2022b). Toàn tỉnh có 13 doanh nghiệp lữ hành nội địa, 3 doanh nghiệp lữ hành quốc tế, từ đầu năm 2020 trở lại đây, đã có 3 doanh nghiệp làm thủ tục thu hồi giấy phép kinh doanh dịch vụ lữ hành. Bên cạnh đó, gần 90% số doanh nghiệp lữ hành trong toàn tỉnh đã phải đóng cửa, dừng hoạt động hơn một năm do khách du lịch hủy tour hàng loạt và yêu cầu hoàn tiền. Mặc dù vậy, số cơ sở lưu trú trên địa bàn tỉnh Ninh Bình không giảm mà tăng với tốc độ tương đối chậm so với thời điểm chưa có đại dịch Covid-19. Nguyên nhân là do ngành du lịch vẫn được đánh giá là ngành kinh tế tiềm năng phát triển của tỉnh, một số cơ sở không cầm cự được do đại dịch đã chuyển nhượng cho chủ sở hữu khác chứ không chuyển đổi mục đích kinh doanh. Diễn biến của dịch bệnh Covid-19 với số cơ sở lưu trú du lịch của tỉnh Ninh Bình được thể hiện qua hình 1.

Nguồn: Sở Du lịch Ninh Bình (2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022).

Hình 1. Diễn biến của dịch bệnh Covid-19 với số cơ sở lưu trú du lịch của tỉnh Ninh Bình từ năm 2017 đến tháng 7 năm 2022

Hình 2. Mức độ các thách thức doanh nghiệp, cơ sở kinh doanh dịch vụ du lịch phải đối mặt trong thời kỳ đại dịch Covid-19 từ năm 2019 đến tháng 7 năm 2022

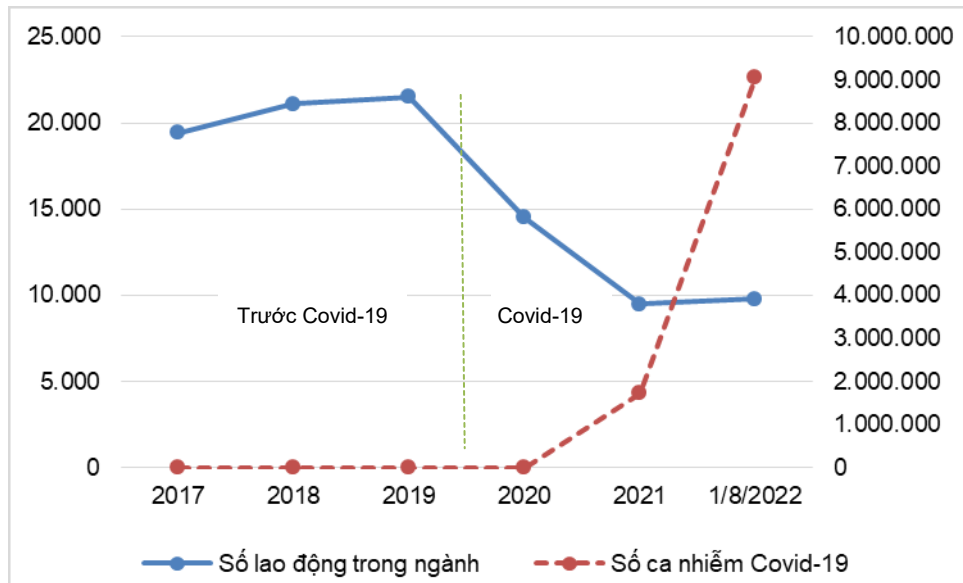
Trong thời gian dịch bệnh diễn biến phức tạp, 14% số doanh nghiệp, cơ sở được phỏng vấn đã chuyển nhượng do phải trả lãi vay hàng tháng. Hết tháng 7 năm 2022, mặc dù lượng khách du lịch đã dần tăng trở lại nhưng phân bố không đều tại các cơ sở kinh doanh lưu trú, dịch vụ du lịch. Các cơ sở có chất lượng dịch vụ tốt sẽ thu hút du khách đến thăm quan, nghỉ dưỡng nhiều hơn, dẫn đến tình trạng nhiều cơ sở không có khách hoặc lượng khách không đáng kể, cố gắng cầm cự để hi vọng đại dịch Covid-19 qua đi, lượng khách du lịch sẽ tăng trở lại. Ngoài ra, do một lượng không nhỏ nhân lực chất lượng cao trong ngành du lịch nghỉ việc và chuyển sang công việc khác nên khi cơ sở du lịch hoạt động trở lại thì lượng nhân lực chất lượng cao đã sụt giảm, không đáp ứng được nhu cầu của doanh nghiệp kinh doanh dịch vụ du lịch, dẫn đến khó khăn trong điều hành hoạt động kinh doanh. Qua khảo sát 50 doanh nghiệp, cơ sở kinh doanh du lịch đã chỉ ra khó khăn của doanh nghiệp phải đối mặt trong thời kỳ Covid-19 được thể hiện qua hình 2. Các khó khăn này được phát triển từ nghiên cứu của Phạm Trương Hoàng & cs. (2020).

Thách thức của các doanh nghiệp kinh doanh dịch vụ du lịch phải đối mặt bao gồm: Điều hành hoạt động trong thời điểm dịch bệnh;

khách hàng thay đổi yêu cầu, hủy hợp đồng; chi phí kinh doanh và nhân sự tăng; vay vốn đến kỳ trả; thay đổi về biến động nhân sự. Kết quả khảo sát cho thấy hầu hết những thách thức mà doanh nghiệp gặp phải đều ở mức từ “vừa phải” đến “rất lớn”. Trong đó, khó khăn về điều hành hoạt động trong thời điểm dịch bệnh và việc khách hàng thay đổi yêu cầu, hủy hợp đồng là những thách thức lớn nhất đối với các doanh nghiệp, cơ sở kinh doanh dịch vụ du lịch.

- Ảnh hưởng của diễn biến Covid-19 đến nhân lực ngành du lịch

Lao động trong ngành du lịch là một trong những đối tượng chịu ảnh hưởng nặng nề do đại dịch Covid-19. Cuối năm 2021, có khoảng 2.500/3.800 lao động trong các cơ sở dịch vụ lưu trú tạm nghỉ không có việc làm. Một bộ phận lao động vẫn duy trì được công việc tại cơ sở lưu trú nhưng do cơ sở không cắt giảm lao động nên số ngày công lao động giảm, chỉ bằng khoảng 1/2-1/3 tổng số ngày công so với thời điểm trước dịch bệnh Covid-19 (Sở Du lịch Ninh Bình, 2022b). Trong 10 tháng đầu năm 2021, số lượng lao động ngành du lịch tạm thời nghỉ việc, giảm việc khoảng 9.500/14.500 lao động toàn ngành, ước khoảng 65,5% (UBND tỉnh Ninh Bình, 2021). Diễn biến của dịch bệnh Covid-19 với số lao động trong ngành du lịch của tỉnh Ninh Bình được thể hiện qua hình 3.

Nguồn: Sở Du lịch Ninh Bình (2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022c).

Hình 3. Diễn biến của dịch bệnh Covid-19 với số lao động trong ngành du lịch của tỉnh Ninh Bình từ năm 2017 đến tháng 7 năm 2022

Bảng 1. Ảnh hưởng của dịch bệnh Covid-19 tới lao động trong ngành du lịch của tỉnh Ninh Bình từ năm 2019 đến tháng 7 năm 2022

Chỉ tiêu ảnh hưởng của dịch bệnh Covid-19 tới lao động	Tỷ lệ
Số lao động phải nghỉ việc tại các cơ sở kinh doanh dịch vụ du lịch	56%
Chuyển sang làm các công việc khác như: Các khu, cụm công nghiệp, đi làm ăn xa, làm thuê cho các cơ sở dịch vụ khác trong cộng đồng	70%
Lao động nữ phải nghỉ việc, chuyển việc khác	43,5%
Lao động nam phải nghỉ việc, chuyển việc khác	16,5%
Lao động kiếm thu nhập chính và duy nhất cho gia đình	26%
Lao động trẻ trong độ tuổi từ 18-35	71,5%
Lao động chịu tác động tinh thần ở mức nặng nề do mất việc, nguồn thu nhập của gia đình giảm đáng kể	80%
Dịch vụ du lịch là nguồn thu nhập chính của gia đình, phải vay mượn để duy trì cuộc sống trong thời gian đóng cửa du lịch	7%
Sinh kế phụ thuộc chủ yếu vào hoạt động nông nghiệp trong thời gian đóng cửa du lịch	35%
Phải cắt giảm từ 40% - 60% chi tiêu của gia đình để ứng phó với đại dịch Covid-19	90%
Cảm thấy sức khỏe giảm sút sau khi mắc Covid-19, năng suất lao động giảm	77%
Có người thân bị tử vong do nhiễm Covid-19, gia đình thiếu nguồn nhân lực	4,5%

Kết quả điều tra 200 lao động hoạt động trong ngành du lịch chịu ảnh hưởng của đại dịch Covid-19 được thể hiện qua bảng 1.

- *Ảnh hưởng của diễn biến Covid-19 đến lượng du khách*

Theo số liệu thống kê của Sở Du lịch Ninh Bình (2022a), lượng du khách bao gồm cả khách

nội địa và khách quốc tế đã tăng ổn định từ năm 2017 đến năm 2019, tuy nhiên giảm mạnh từ năm 2019 đến năm 2021, nguyên nhân là do thời điểm này, đại dịch Covid-19 bùng phát mạnh, Việt Nam thực hiện các biện pháp giãn cách để phòng chống dịch. Đến tháng 8 năm 2022, lượng du khách đã có xu hướng tăng do

dịch Covid-19 đã giảm, hầu hết người dân được tiêm vaccin phòng Covid-19, các biện pháp cách ly được nói lỏng. Trong đó, lượng khách nội địa tăng mạnh hơn lượng khách quốc tế, do nhiều nước trên thế giới vẫn chưa kiểm soát được dịch bệnh Covid-19. Diễn biến của dịch bệnh Covid-19 ảnh hưởng đến lượng khách du lịch đến Ninh Bình được thể hiện qua hình 4.

- *Ảnh hưởng của diễn biến Covid-19 đến doanh thu du lịch*

Theo báo cáo của UBND tỉnh Ninh Bình (2021), ngày lưu trú bình quân của khách du lịch tại cơ sở lưu trú du lịch năm 2019 đạt 1,85 ngày, trong đó khách du lịch quốc tế là 1,80 ngày, khách nội địa là 1,90 ngày. Công suất buồng bình quân năm 2019 ổn định với tỷ lệ đạt khoảng 50-55%, năm 2020 chỉ đạt 25-30%. Chi tiêu bình quân khách tính trên tổng thu du lịch giai đoạn 2019-2020 của khách du lịch quốc tế là 1,1 triệu đồng/người đối với khách có lưu trú, 600.000 đồng đối với khách không lưu trú. Khách du lịch nội địa, khách lưu trú chi tiêu bình quân 700.000 đồng/người và 380.000 đồng/người với khách không lưu trú. Năm 2020, doanh thu từ hoạt động du lịch đạt 1.600 tỷ đồng, bằng 45% so với năm 2019. Năm 2021, doanh thu từ hoạt động du lịch đạt gần 935 tỷ đồng, bằng 59,05% so với cùng kỳ năm 2020. Bấy tháng đầu năm 2022, doanh thu từ hoạt động du lịch ước đạt gần 1.448 tỷ đồng, bằng 244,4% so với cùng kỳ năm 2021 (Sở Du lịch Ninh Bình, 2022).

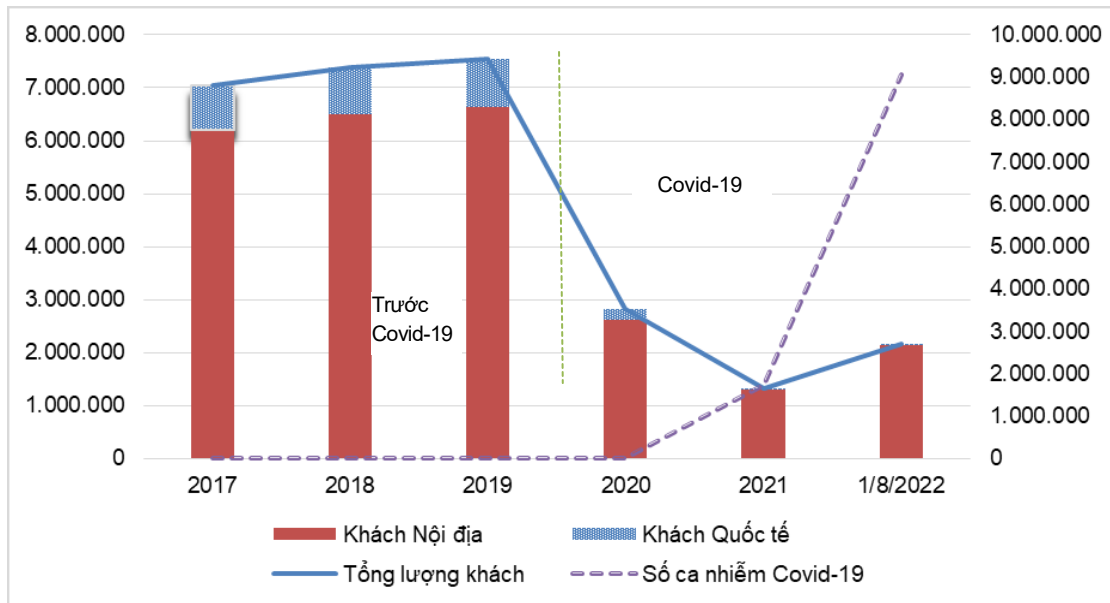
Theo khảo sát 50 cơ sở hoạt động kinh doanh du lịch cho thấy, doanh thu từ hoạt động du lịch của các đối tượng giảm từ 70-80% so với thời gian chưa bị Covid-19 xâm nhập. Thời điểm trước dịch bệnh Covid-19 vào Việt Nam, do đánh giá thị trường du lịch của tỉnh Ninh Bình tiềm năng lớn, lượng du khách tăng cao, nên một số doanh nghiệp, hộ gia đình đã mạnh dạn vay vốn từ ngân hàng, các tổ chức tín dụng để đầu tư kinh doanh dịch vụ du lịch hoặc mở rộng cơ sở kinh doanh du lịch. Tuy nhiên, khi dịch bệnh Covid-19 bùng phát vào Việt Nam, chính quyền thực hiện giãn cách xã hội khiến các doanh nghiệp, hộ gia đình phải đóng cửa, doanh thu về mức 0%, có thời điểm mở cửa trở lại nhưng doanh thu rất thấp, chỉ từ 10-20% so

với thời điểm chưa có đại dịch Covid-19 nên nhiều hộ gia đình, doanh nghiệp đã phải bán, chuyển nhượng cơ sở kinh doanh dịch vụ du lịch với mức giá thấp hơn mức đầu tư xây dựng ban đầu từ 20-30%. Bên cạnh đó, đại dịch Covid-19 cũng làm giá đất tại các cơ sở kinh doanh, dịch vụ du lịch giảm từ 15-25% so với thời điểm trước Covid-19. Hiện nay, khi Nhà nước mở cửa, đón khách quốc tế và kích cầu du lịch trong nước, giá đất tại các cơ sở dịch vụ du lịch đã tăng trở lại, thậm chí có những địa điểm du lịch giá đất còn tăng cao hơn từ 5-10% so với thời điểm trước Covid-19.

3.4. Chính sách, chương trình, giải pháp khắc phục

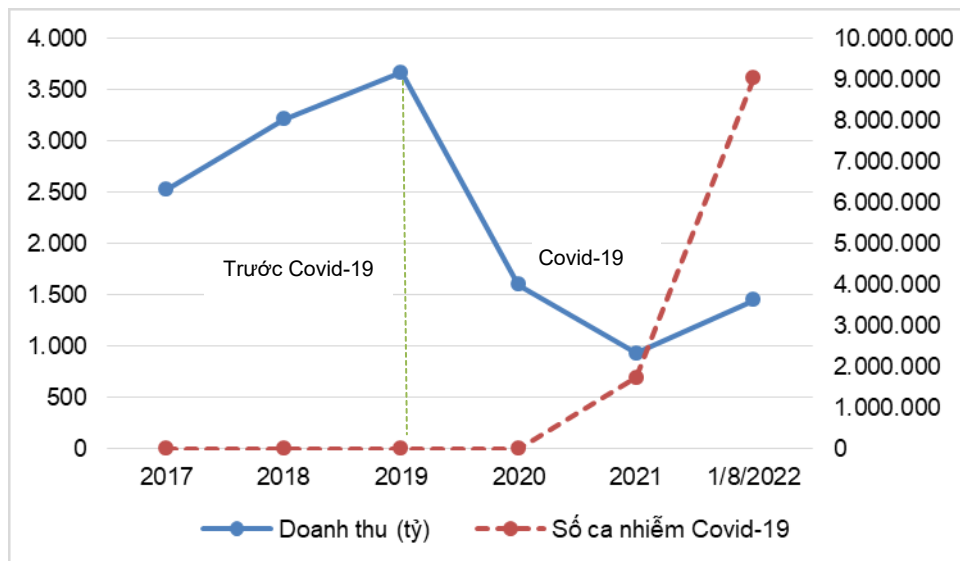
Từ thực trạng và kết quả nghiên cứu ảnh hưởng của diễn biến dịch Covid-19 đến ngành du lịch tỉnh Ninh Bình, cần phải có chính sách để thúc đẩy phục hồi tăng trưởng ngành du lịch nói chung và hỗ trợ doanh nghiệp, cơ sở kinh doanh dịch vụ, người lao động nói riêng, cụ thể như sau:

Đối với ngành du lịch và doanh nghiệp du lịch: Khuyến khích doanh nghiệp hợp tác, liên kết xây dựng các sản phẩm du lịch phù hợp với nhu cầu của thị trường, bình ổn giá để thu hút khách du lịch. Nghiên cứu giải pháp quảng bá, xúc tiến du lịch trong nước và quốc tế với các điểm đến, tour du lịch an toàn, thực hiện tốt biện pháp phòng chống dịch Covid-19; đẩy mạnh quảng bá, giới thiệu sản phẩm, tìm kiếm thị trường cho du lịch nông thôn bằng nhiều phương thức khác nhau, thông qua báo chí, truyền thông, kênh truyền hình, website, mạng xã hội, hội chợ du lịch; tăng cường kết nối các homestay, công ty lữ hành với người lao động, thiết kế các tour, tuyến đưa du khách đi trải nghiệm các sản phẩm du lịch đa dạng tại địa phương nhằm khai thác tối đa công suất của các cơ sở kinh doanh dịch vụ du lịch, tạo sự đa dạng trong sản phẩm du lịch, khai thác hiệu quả tiềm năng và lợi thế tại địa phương. Nhà nước cần có biện pháp giảm lãi suất vay cho doanh nghiệp, cơ sở kinh doanh dịch vụ du lịch chịu ảnh hưởng bởi đại dịch Covid-19; tổ chức các lớp tập huấn về kỹ năng quản trị kinh doanh ứng phó với đại dịch Covid-19 cho chủ doanh nghiệp, cơ sở kinh doanh.

Nguồn: Sở Du lịch Ninh Bình (2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022e).

Hình 4. Diễn biến của dịch bệnh Covid-19 với lượng du khách đến Ninh Bình từ năm 2017 đến tháng 7 năm 2022

Nguồn: Sở Du lịch Ninh Bình (2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022e).

Hình 5. Diễn biến của dịch bệnh Covid-19 với doanh thu từ hoạt động du lịch của tỉnh Ninh Bình từ năm 2017 đến tháng 7 năm 2022

Đối với người lao động trong lĩnh vực du lịch: Cần có chính sách hỗ trợ người lao động bị mất việc do Covid-19 nhanh chóng tìm được việc làm mới có thu nhập ổn định; tạo thêm công ăn việc; hỗ trợ đào tạo nghề để người lao động có mức thu nhập cao hơn; tăng tiền lương đối với lao

động làm thuê. Hỗ trợ giảm học phí cho con cái người lao động đi học; giảm giá vé các khu, điểm du lịch để thu hút thêm lượng du khách. Quy hoạch phát triển nông nghiệp gắn chặt với quy hoạch du lịch để hỗ trợ lẫn nhau nhằm đảm bảo cho người lao động có thêm nguồn thu nhập từ

hoạt động nông nghiệp, đảm bảo sinh kế. Tiếp tục vận động, khuyến khích người lao động thực hiện tiêm nhắc lại vaccin phòng Covid-19; kiểm soát và thực hiện nghiêm quy định phòng chống dịch bệnh Covid-19 để đảm bảo cho du khách và người lao động. Đẩy mạnh công tác tuyên truyền, hướng dẫn cho người lao động, các cơ sở kinh doanh dịch vụ du lịch thực hiện đầy đủ, hiệu quả quy định, hướng dẫn về phòng chống dịch Covid-19.

3.5. Các chính sách, chương trình khắc phục đại dịch Covid-19 trong những năm qua

Bên cạnh những nỗ lực của doanh nghiệp để ứng phó trước ảnh hưởng của đại dịch Covid-19, Chính phủ đã ban hành chính sách giảm giá bán điện cho cơ sở lưu trú du lịch từ mức giá bán lẻ điện áp dụng cho kinh doanh bằng mức giá bán lẻ điện áp dụng cho các ngành sản xuất. Bộ Tài chính ban hành thông tư giảm 50% phí thẩm định cấp giấy phép kinh doanh lữ hành; hỗ trợ cho 04 công ty lữ hành du lịch giảm tiền ký quỹ theo quy định; giảm thời gian giải tỏa tiền ký quỹ từ 60 ngày còn 30 ngày kể từ khi có Quyết định thu hồi giấy phép kinh doanh dịch vụ lữ hành; thực hiện hỗ trợ doanh nghiệp du lịch quảng bá, xúc tiến du lịch tại hội chợ thương mại du lịch tại các tỉnh. Sở Du lịch tỉnh đã phối hợp với Văn phòng UNESCO Hà Nội tổ chức 02 khoá tập huấn hoạt động kinh doanh bền vững và tập huấn về du lịch bền vững cho các đối tượng là chủ sở hữu, quản lý các doanh nghiệp kinh doanh du lịch trên địa bàn tỉnh Ninh Bình từ khi xuất hiện đại dịch Covid-19 đến nay.

Góp phần hỗ trợ người lao động ứng phó với ảnh hưởng của đại dịch Covid-19, Sở Du lịch đã hướng dẫn hồ sơ, trình UBND tỉnh hỗ trợ cho 106 hướng dẫn viên du lịch gặp khó khăn do đại dịch Covid-19 tổng số tiền là 393.260.000đ và hàng ngàn lượt lao động du lịch được hỗ trợ ngừng việc theo quy định. Bên cạnh đó, ngành du lịch tỉnh Ninh Bình đã quan tâm, đẩy mạnh công tác đào tạo, bồi dưỡng nghiệp vụ du lịch. Từ năm 2020 đến nay, Sở Du lịch tổ chức 15 lớp tập huấn, bồi dưỡng kiến thức nghiệp vụ cho gần 1.500 cán bộ, người lao động, người dân tham gia

kinh doanh dịch vụ du lịch. Mặc dù được hỗ trợ tiền theo chính sách của Nhà nước, nhưng 80% số lao động được phỏng vấn cho biết số tiền hỗ trợ chỉ góp một phần nhỏ giúp họ chống chịu với hậu quả của dịch bệnh để lại.

3.6. Thảo luận

Nghiên cứu đã làm rõ ảnh hưởng của diễn biến dịch bệnh Covid-19 tới ngành du lịch Ninh Bình là nghiêm trọng, gây hậu quả nặng nề đối với doanh thu, lượng du khách, doanh nghiệp, cơ sở kinh doanh dịch vụ lưu trú và lao động ngành du lịch. Điều này cũng phù hợp với nghiên cứu của Lê Kim Anh (2020), Nguyễn Thị Thanh Hương & Nguyễn Thị Hương Giang (2020), Phạm Trương Hoàng & cs. (2020), Nashirah & Sofian (2020), Kasare (2020). Do đó, các biện pháp ứng phó với diễn biến của dịch bệnh Covid-19 và phục hồi ngành du lịch là hết sức cần thiết. Nghiên cứu này mở ra định hướng nghiên cứu ở các địa phương phát triển du lịch có cùng điều kiện tương tự như tỉnh Ninh Bình chịu ảnh hưởng của đại dịch Covid-19 hay các dịch bệnh tương tự trong tương lai.

4. KẾT LUẬN

Năm 2019, ngành du lịch Ninh Bình được đánh giá là ngành kinh tế tiềm năng của tỉnh Ninh Bình trên đà tăng trưởng tốt. Tuy nhiên, đại dịch Covid-19 xuất hiện đã khiến lượng du khách, doanh thu giảm đáng kể, doanh nghiệp và người lao động phải chịu thiệt hại nặng nề. Kết quả cho thấy gần 90% số doanh nghiệp, cơ sở đã phải đóng cửa, dừng hoạt động hơn một năm, 4% số doanh nghiệp, cơ sở đã chuyển nhượng do phải trả lãi vay hàng tháng. Tuy nhiên, số cơ sở lưu trú vẫn không giảm đi mà có xu hướng tăng nhẹ. Khó khăn về điều hành hoạt động trong thời điểm dịch bệnh, việc khách hàng thay đổi yêu cầu, hủy hợp đồng là những thách thức lớn nhất đối với các doanh nghiệp, cơ sở kinh doanh dịch vụ du lịch. Số lao động phải nghỉ việc tại các cơ sở kinh doanh dịch vụ du lịch trung bình giảm từ 50-60%. Có 70% trong số này đã chuyển sang làm các công việc khác như xin việc tại các khu, cụm công nghiệp, một

số đi làm ăn xa, một số lao động đi làm thuê cho các cơ sở dịch vụ khác trong cộng đồng. Tỷ lệ lao động nữ phải nghỉ việc, chuyển việc cao hơn nam giới. Có 80% số lao động cho biết họ phải chịu tác động tinh thần ở mức nặng nề khi đại dịch Covid-19 bùng phát do mất việc, nguồn thu nhập của gia đình giảm đáng kể. Lượng du khách năm 2021 giảm 82,7% so với năm 2019, khi dịch Covid-19 chưa xuất hiện. Do đó, doanh thu du lịch năm 2021 cũng giảm 74,5% so với cùng kỳ năm 2019. Tuy nhiên đến năm 2022, doanh thu và lượng du khách đang có dấu hiệu phục hồi do dịch Covid-19 đã giảm dần.

Mặc dù Đảng và Nhà nước đã có nhiều chính sách hỗ trợ người lao động, các doanh nghiệp, cơ sở du lịch, cùng với việc mở cửa, kích cầu du lịch nhưng ngành du lịch Ninh Bình vẫn đang đối mặt với nhiều khó khăn để phục hồi, nguy cơ thiếu nhân lực làm việc trong ngành du lịch do chuyển dịch lao động. Do đó, ban hành chính sách để phục hồi, thúc đẩy ngành du lịch Ninh Bình, hỗ trợ các đối tượng chịu ảnh hưởng, quy hoạch phát triển nông nghiệp gắn với du lịch và thực hiện các biện pháp phòng chống dịch là hết sức cần thiết.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Báo Ninh Bình (2015). Quần thể danh thắng Tràng An: Hành trình trở thành di sản thế giới. Truy cập từ <https://baoninhbinh.org.vn/quan-the-danh-thang-trang-an-hanh-trinh-tro-thanh-di-san-the/d2015012309521996.htm> ngày 8/8/2022.

Chen M.-H., Jang S. & Kim W. (2007). The impact of the SARS outbreak on Taiwanese hotel stock performance: An event-study approach, *Hospitality Management*. 26: 200-212.

Công thông tin điện tử Bộ y tế (2022). Cảnh báo những biến thể mới có thể làm cho dịch Covid-19 trở nên phức tạp và gia tăng trở lại. truy cập từ https://moh.gov.vn/tin-noi-bat/-/asset_publisher/3Yst7YhbKASj/content/canh-bao-nhung-bien-the-moi-co-the-lam-cho-dich-covid-19-tro-nen-phuc-tap-va-gia-tang-tro-lai ngày 21/9/2022.

ILO (2020). Đánh giá nhanh tác động của đại dịch Covid-19 tới doanh nghiệp và người lao động trong một số ngành kinh tế chính: Ứng phó, điều chỉnh và khả năng phục hồi”. ISBN: 9789220331477. Truy cập từ <https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/---ilo->

[hanoi/documents/publication/wcms_757928.pdf](https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/---ilo-hanoi/documents/publication/wcms_757928.pdf)
ngày 15/8/2022

Kasare (2020). Effects of Coronavirus Disease (Covid-19) on Tourism Industry of India. *Studies in Indian Place Names*. 40: 362-65.

Lê Kim Anh (2020). Ảnh Hưởng Của Dịch Covid-19 Tới Ngành Du Lịch Việt Nam. *Tạp Chí Công Thương*. Truy cập từ <https://tapchicongthuong.vn/bai-viet/anh-huong-cua-dich-covid-19-toi-nganh-du-lich-viet-nam-72311.htm> ngày 17/7/2022.

Nashirah A.B. & Sofian R. (2020). Effect of Coronavirus disease (Covid-19) to tourism industry. *International Journal of Advanced Engineering Research and Science*. 7(4): 189-193.

Nguyễn Thị Thanh Hương & Nguyễn Thị Hương Giang (2020). Đại dịch Covid-19 tác động đến lao động việc làm ở Việt Nam qua phân tích số liệu thống kê. *Kỷ yếu Hội thảo khoa học “Covid-19, đại dịch và những vấn đề đặt ra đối với phát triển bền vững”*. Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam.

Phạm Trương Hoàng, Trần Huy Đức & Ngô Đức Anh (2020). Tác động của đại dịch Covid-19 đến ngành du lịch Việt Nam và những giải pháp ứng phó. *Tạp chí Kinh tế & Phát triển*. 274(4): 43-53.

Pine R. & McKercher B. (2004). The impact of SARS on Hong Kong’s tourism industry. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. 16(2): 139-143.

Reddy M.V., Boyd S.W. & Nica M. (2020). Towards a post-conflict tourism recovery framework. *Annals of Tourism Research*, 84, Article 102940.

Sở Du lịch Ninh Bình (2022a). Báo cáo số 138/BC-SDL ngày 9/9/2022 về việc triển khai thực hiện các nhiệm vụ, giải pháp kích cầu, phục hồi du lịch và thực hiện chính sách pháp luật để du lịch thực sự là ngành kinh tế mũi nhọn.

Sở Du lịch Ninh Bình (2022b). Báo cáo số 181/BC-SDL ngày 20/10/2022 về Thực trạng nguồn nhân lực du lịch trên địa bàn tỉnh.

Sở Du lịch Ninh Bình (2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022c). Báo cáo tổng kết công tác năm, phương hướng, nhiệm vụ năm tiếp theo.

Thu Hoài (2022). Ninh Bình phát huy lợi thế và tiềm năng để thúc đẩy phát triển du lịch. *Tạp chí Quản lý nhà nước*. Truy cập từ <https://www.quanlynhanuoc.vn/2022/11/04/ninh-binh-phat-huy-loi-the-va-tiem-nang-de-thuc-day-phat-trien-du-lich/> ngày 12/11/2022.

Tô Trung Thành & Bùi Trinh (2020). Tác động của Covid-19 đến nền kinh tế-những đánh giá ban đầu và hàm ý chính sách. *Tạp chí Kinh tế & Phát triển*. 274(4): 23-30.

- Trung tâm Kiểm soát bệnh tật tỉnh Ninh Bình (2022). Tình hình dịch bệnh viêm đường hô hấp cấp Sars-Cov-2 tính đến 15h ngày 9/8/2022. Truy cập từ <http://cdc.ninhbinh.gov.vn/tin-tuc-su-kien/tinh-hinh-dich-benh-viem-duong-ho-hap-cap-do-sars-cov-2-tinh-den-15h00-ngay-09-8-2022-.html?pageNo=1&itemsPerPage=8> ngày 18/8/2022.
- Trường Đại học Kinh tế Quốc dân (2020). Báo cáo đánh giá tác động của Covid-19 đến nền kinh tế và các khuyến nghị chính sách. Truy cập từ <https://trungtamwto.vn/file/19344/bao-cao-danh-gia-tac-dong-covid-19-den-nen-kinh-te.pdf> ngày 19/8/2022.
- UBND tỉnh Ninh Bình (2018). Quyết định số 1124/QĐ-UBND ngày 30/8/2018 về việc phê duyệt Quy hoạch tổng thể phát triển du lịch tỉnh Ninh Bình đến năm 2025, định hướng đến năm 2030.
- UBND tỉnh Ninh Bình (2021). Quyết định ban hành đề án “Phát triển du lịch Ninh Bình giai đoạn 2021-2030, định hướng đến năm 2045”. Số 1339/QĐ-UBND ngày 30/11/2021. Truy cập từ <https://sodulich.ninhbinh.gov.vn/vi/chien-luoc-dinh-huong-phat-trien/quyet-dinh-ban-hanh-de-an-phat-trien-du-lich-tinh-ninh-binh-giai-doan-2021-2030-dinh-huong-den-nam-2045-429.html> ngày 8/8/2022.
- UBND tỉnh Ninh Bình (2022). Kế hoạch số 74/KH-UBND ngày 14/4/2022 về việc Bảo tồn và phát triển nghề truyền thống, làng nghề truyền thống gắn với văn hóa, du lịch trên địa bàn tỉnh giai đoạn 2022-2025.
- UNESCO (2021). Living heritage in the face of Covid-19. Published by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) 7, place de Fontenoy, 75352 Paris 07 SP, France.